

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
« МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ »
ХАРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ

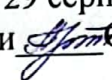
Кафедра економіки та підприємництва

Затверджую:

директор:

« 30 » серпня 2024 р.

Схвалено на засіданні кафедри
економіки та підприємництва
Протокол №1 від 29 серпня 2024р.
Завідувач кафедри О.М.Броницький

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економіка праці і соціально-трудова відносини

Спеціальності: 073 «Менеджмент»

Освітнього рівня: перший (бакалаврський) рівень

Освітньої програми: «Менеджмент»

Спеціалізації: економіка та управління бізнесом

Харків ПрАТ «ВНЗ «МАУП» 2024р.

Розробник силябусу навчальної дисципліни:

Співакова Надія Олександрівна, старший викладач кафедри економіки та підприємництва

Викладач:

Співакова Надія Олександрівна, старший викладач кафедри економіки та підприємництва

Силябус розглянуто і затверджено на засіданні кафедри економіки та підприємництва

Протокол від 29 серпня 2024р. № 1

Завідувач кафедри *О.М.Бронницький* доцент, к.е.н. О.М.Бронницький

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва дисципліни	<i>Економіка праці та соціально-трудоі відносини</i>
Шифр і назва спеціальності	<i>073 Менеджмент</i>
Рівень вищої освіти	<i>перший (бакалаврський)</i>
Статус дисципліни	<i>вибіркова</i>
Кількість кредитів і годин	<i>3 кредити/90 год. Лекції: 20 год.; Семінарські, практичні заняття: 14 год.; Самостійна робота: 56 год.</i>
Терміни вивчення дисципліни	<i>5 семестр</i>
Мова викладання	<i>українська</i>
Вид підсумкового контролю	<i>залік</i>
Сторінка дисципліни на сайті	

Загальна інформація про викладача. Контактна інформація. Комунікація.

П.І.Б. викладача	<i>Співакова Надія Олександрівна</i>
Науковий ступінь	
Вчене звання	
Дисципліни, які викладає НПП	
Напрями наукових досліджень	<i>Економіка підприємства, облік і аудит, фінанси</i>
Посилення на реєстри ідентифікаторів для науковців	<i>ORCID:</i> https://orcid.org/0000-0002-5370-6627 <i>Google Академія:</i> https://scholar.google.com.ua/citations?user=VVr00rUAAAJ&hl=uk
Додаткові ресурси (за бажанням, за наявності)	
Контактна інформація викладача	
Е-mail:	<i>Nadushkin76@ukr.net</i>
контактний тел.	<i>+38(066)-916-14-71</i>
Телефон кафедри (зовнішній, за наявності)	
Портфоліо викладача на сайті Інституту	

1. Коротка анотація до дисципліни. Програма та тематичний план дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини» орієнтовані на засвоєння здобувачами закономірностей та способів формування і використання ресурсів праці, підвищення її ефективності та дохідності, а також функціонування, регулювання і розвитку соціально-трудових відносин.

2. Мета дисципліни полягає в формуванні у здобувачів системи теоретичних і практичних знань з питань функціонування розвитку та регулювання соціально-трудових відносин в суспільстві, організації та оплати праці, оптимального використання людських ресурсів, підвищення продуктивності та ефективності праці.

3. Завдання вивчення дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини»:

- вивчення економічних законів, що регулюють розподільчі відносини в ринковій економіці;
- висвітлення теоретико-методологічних та соціально-економічних аспектів економіки праці і соціально-трудових відносин;
- оволодіння методами вивчення витрат робочого часу, нормування праці;
- з'ясування механізму зростання продуктивності праці й ефективності праці;
- дослідження механізму соціального партнерства;
- формування у здобувачів практичних навичок і вмінь щодо управління працею та регулювання соціально-трудових відносин на макро- та мікрорівнях;
- розвиток здібностей до самостійності та відповідальності за прийняття управлінських рішень, пов'язаних з діяльністю персоналу;

4. Формат курсу. *Очний.*

5. Компетентності, що забезпечуються вивченням дисципліни:

Табл.1

Компетентність	Ступінь сформованості компетентності	Оцінювання
Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.	Частково, в аспекті виконання завдань, передбачених професійною діяльністю за спеціалізацією освітньої програми	Підсумкове (залік)
Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.	Повністю. Співвідноситься з метою курсу	Поточне, рубіжне (модульний контроль), підсумкове (залік)
Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.	Повністю. Співвідноситься з метою курсу	Поточне, рубіжне (модульний контроль), підсумкове (залік)
Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.	Повністю. Співвідноситься з метою курсу	Поточне, рубіжне (модульний контроль), підсумкове (залік)
Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.	Повністю. Співвідноситься з метою курсу	Поточне, рубіжне (модульний контроль), підсумкове (залік)

6. Тривалість курсу - 90 год.(4 кредити ЄКТС), з них: 34 години аудиторної роботи; 56 годин самостійної роботи, залік – 2 години.

6. Статус дисципліни: вибіркова

7. Пререквізити - Успішне оволодіння дисципліни «Економіка праці та соціально-трудова відносини» передбачає використання знань з таких навчальних дисциплін, як економіка підприємства, політична економія, статистика, мікроекономіка та макроекономіка.

8. Технічне й програмне забезпечення /обладнання - програми та сервіси для перевірки оригінальності текстів (Plagiat, Antiplagiat, Unicheck). Ознайомитися із наявними в Інституті програмами і сервісами можна: ауд. No37.

9. Політика курсу – передбачає індивідуальну роботу, виконання завдань у встановлений термін, відпрацювання пропущених занять можливе під час самостійної та консультацій викладача, дотримання академічної доброчесності, презентації та доповіді мають бути авторськими і оригінальними.

10. Зміст дисципліни: 20 год лекцій; 14 год семінарських. Курс складається з двох змістових модулів. Кожен модуль відповідно складається з лекційної та семінарської частин:

- Змістовий модуль 1 «Трудові ресурси та їх використання в сучасних умовах» (лекційні теми 1- 5; семінарські теми 2-5).

- Змістовий модуль 2 «Економічний механізм оцінювання результатів трудової діяльності» (лекційні теми 6-10; семінарські теми 7-9).

11.Форми і методи навчання.

Основними видами навчальних аудиторних занять є лекції, семінарські заняття, консультації. При викладанні лекційного матеріалу передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекції-бесіди, лекції-візуалізації.

Лекція-бесіда забезпечує безпосередній контакт викладача з аудиторією і дозволяє привернути Вашу увагу до найбільш важливих питань теми лекції, визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу. Ви маєте можливість робити самооцінку рівня своєї підготовки, навчитися самостійно формулювати висновки і узагальнення.

Лекція-візуалізація включає візуальну форму подачі лекційного матеріалу технічними засобами навчання. Читання такої лекції зводиться до розгорнутого або короткого коментування викладачем візуальних матеріалів, що переглядаються.

При проведенні семінарських занять передбачено поєднання таких форм і методів навчання як робота у малих групах, дискусія, публічний виступ, групові проекти та кейс-завдання, тестування.

Ви працюєте з інформацією вдома, зокрема з використанням мережі Інтернет, під час занять виконуєте усні та письмові завдання, виступаєте з доповідями і презентаціями, підготовленими як групою так і індивідуально, моделюєте поведінку у конкретних професійних ситуаціях.

Програмою курсу передбачено такі проекти:

- виступ за темою індивідуального завдання;
- виступ-інформування за темами семінарських занять.

12. Оцінювання знань здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Харківському інституті Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

13. Система оцінювання навчальних досягнень

Вид діяльності здобувача освіти	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Форма контролю
		кількість одиниць	максимальна Вид діяльності кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	
Відвідування лекцій	1	5	5	5	5	Залік
Відвідування семінарських занять	1	4	4	3	3	
Робота на семінарському занятті	2	4	8	3	6	
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	
Виконання модульної роботи	15	1	15	1	15	
Виконання ІНДЗ	14	-	14	-	-	
Разом	-	-	51	-	34	
Підсумковий контроль (залік)						15
Максимальна кількість балів						100

14. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання. Під час вивчення курсу виконуються 2 самостійні роботи(завдання до самостійної роботи див.: Робоча навчальна програма дисципліни).

Критерії оцінювання:

змістовність – 3 бали

відповідність темі та вимогам оформлення – 2 бали.

Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 5 балів.

15. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання. Модульний контроль відбувається в кінці вивчення блоків змістових модулів і здійснюється у вигляді виконання індивідуальних завдань-кейсів за тематикою матеріалу відповідного змістового модуля. Під час модульного контролю оцінюються такі компоненти:

- Повнота розкриття теми – 5 балів
- Якість інформації – 5 балів
- Самостійність та креативність – 5 балів

Максимальна кількість балів - 15 балів.

16. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання: *Залік*

Семестровий контроль здійснюється в письмовій формі за екзаменаційними білетами або з використанням тестових форм та комп'ютерних технологій. Можливе застосування комплексного підходу до підсумкового оцінювання, коли за результатами письмової відповіді передбачається співбесіда із здобувачем. (Методологічні рекомендації до проведення й оцінювання заліку див. «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Харківському інституті ПрАТ «ВНЗ «МАУП»).

17. Орієнтовний перелік питань для семестрового комплексного контролю.

1. Основні показники ефективності праці.
2. Характеристика поняття «ринок праці».
3. Види норм і нормативів.
4. Рівень безробіття і його визначення.
5. Методи вимірювання продуктивності праці.
6. Фактори, що впливають на рівень трудових ресурсів.

7. Оцінювання використання робочого часу на виробництві.
8. Основні принципи побудови тарифної системи та її елементи.
9. Техніка підвищення продуктивності праці за кордоном.
10. Регулювання процесу руху робочих кадрів на виробництві.
11. Роль колективної угоди в умовах ринку.
12. Збалансованість робочих місць і трудових ресурсів на рівні підприємства, міста, країни.
13. Система преміювання та її основні елементи.
14. Розподіл заробітку при бригадній системі оплати.
15. Територіально-галузеве управління трудовими ресурсами.
16. Оцінювання заміщення живої праці промисловою.
17. Система оподаткування заробітної плати.
18. Нормування праці та види норм.
19. Види зайнятості населення та їх характеристика.
20. Особливості кожної з діючих форм оплати праці.
21. Основні показники ефективності живої та промислової праці.
22. Види безробіття. Як здійснюється реєстрація безробітних і в які терміни?
23. Форми та системи оплати праці.
24. Групи регуляторів механізму реалізації політики зайнятості.
25. Методична схема прогнозу зайнятості населення.
26. Методи вивчення витрат робочого часу.
27. Програма зайнятості населення, її мета і завдання.
28. Заробітна плата, її форми і системи.
29. Дві групи факторів, які впливають на формування трудового потенціалу.
30. Розрахунок середньої заробітної плати одного робітника.
31. Основні принципи оплати праці.
32. Основні методи встановлення норм заробітної плати.
33. Особливості реформи заробітної плати в Україні.
34. Методи державного регулювання заробітної плати.
35. Класифікація витрат робочого часу.
36. Напрямки активного впливу на ринок праці.
37. Принципи диференціації заробітної плати.
38. Соціальне виробництво. Його суть і розвиток в Україні.
39. Диференціація заробітної плати на підприємстві.
40. Тарифна угода як складова колективного договору.
41. Поняття і структура виробничого процесу.
42. Класифікація виробничих процесів та їх призначення
43. Виробнича операція як об'єкт нормування, організації та планування праці і виробництва.
44. Структура операції за технологічним і трудовим принципам.
45. Поняття трудового процесу.
46. Нормовані витрати робочого часу.
47. Ненормовані витрати робочого часу.
48. Види класифікації витрат робочого часу.
49. Робочий час як економічна категорія.
50. Характеристика основних методів вивчення витрат робочого часу.
51. Основні напрямки скорочення витрат робочого часу.
52. Суть хронометражу, мета і завдання проведення хронометражних спостережень.
53. Міра праці та її зв'язок з нормами праці.
54. Види норм праці та їх класифікація.
55. Колективні форми організації праці.
56. Структура МОП та її завдання.
57. Складові механізму соціального захисту.
58. Мотивація і стимулювання праці.

59. Принципи соціальної політики.

18. Шкала відповідності оцінок

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОцінкаECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

19. Рекомендовані джерела (література):

Основна (база):

1. Кодекс законів про працю України.-К.: Парламентське вид-во, 2003
2. Про зайнятість населення: Закон України від 5.07.2012 р. № 5067-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>.
3. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>.
4. Андрейцева І. А. Економіка праці та соціально-трудова відносини: навч.-метод. посіб. для студентів екон. ф-ту / І. А. Андрейцева – Кам'янець-Поділ.: Сисин Я. І., 2015. – 232 с.
5. Андрійчук Ю. А. Зарубіжний досвід мотивації персоналу в розрізі японської моделі / Ю. А. Андрійчук // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Логістика. – 2016. – № 846. – С. 11-15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPL_2016_846_4.
6. Алопій В. В. Функціонування та регулювання ринку праці у сфері торгівлі: монографія / Алопій В. В., Іляш О. І., Міценко Н. Г., Блонська В. І., Гринкевич С. С. – Л.: ЛКА, 2009. – 224 с.
7. Бандур С. І. Теоретико-методологічні імперативи державного регулювання ринку праці в контексті реформування економіки України / С. І. Бандур, О. А. Ковенська // Ринок праці та зайнятість населення. – 2015. – № 2. – С. 9-13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rpzn_2015_2_3.
8. Економіка праці : навчальний посібник [електронний ресурс] / за заг. ред. Г. В. Назарової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 330 с. - https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/07/Nazarova.-Ekonomikapratsi_2019.pdf 3. Економіка праці та соціально-трудова відносини: підручник / Л.М. Ільч, О.В. Акіліна — К. : Київський ун-т ім. Бориса Грінченка, 2020.—952с. - https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/33738/1/Akilina_L_Ilich_EP_pidruch_FITU.pdf
9. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посіб. / О. В. Безпалько та ін.; за заг. ред. О. В. Безпалько. – К. : Кафедра, 2020. – 310 с. - http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/31071/1/LABOR_ECONOMICS_AND_SOCIAL_AND_LABOR_RELATIONS.pdf
10. Економіка праці й соціально-трудова відносини: навч. посіб./ І. Б. Скворцов, В. В. Войцеховська та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. І. Б. Скворцова. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 268 с.
11. Економіка праці та соціально-трудова відносини: навч. посіб. / О. В. Безпалько та ін.; за заг. ред. О. В. Безпалько. –К. : Кафедра, 2020. –310 с.

12. Економіка праці та соціально-трудові відносини: практикум: навч. посіб. [М. В. Семикіна, М. В. Бугаєва, Л. Д. Запирченко та ін.] / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. Семикіної М. В. – Кропивницький: Видавець Лисенко В. Ф., 2020. – 228 с.
13. Економіка праці: навч. посіб. / за заг. ред. Г. В. Назарової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 330 с.
14. Економіка праці: навчально-методичний комплекс дисципліни: навч. посіб. для студ. спеціальності 073 “Менеджмент” / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. І. Нагорна. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 76 с.
15. Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навчально-методичний посібник / Н. І. Єсінова. – Х.: ХДУХТ, 2017. – 189 с.
16. Завіновська Г.О. Економіка праці: Навчальний посібник/Г.О. Завіновська. – К: КНЕУ. 2017, - 304 с.
17. Заярна Н. М. Інноваційні підходи до управління персоналом / Н. М. Заярна, А. Ю. Марчук, Р. І. Тис // Фінансово-економічний розвиток України в умовах трансформаційних перетворень: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. 6-7 квітн. 2017 р. (ЛТЕУ, м. Львів). – Тернопіль : Крок, 2017. – С. 85-87.
18. Заярна Н. М. Необхідність впровадження світового досвіду мотивації персоналу на вітчизняних підприємствах / Н. М. Заярна, Ю. С. Пасенченко, Р. І. Тис // Молодий вчений : науковий журнал. – Херсон : Видавничий дім “Гельветика”, 2017. – № 12 (52) – С. 620-624. 20. Кваша О. С. Ринок праці в Україні: аналіз сучасного стану та перспективи р
19. Іляш О. І Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посібник. / О. І. Іляш, С. С. Гринкевич. – К. : Знання, 2010. – 476 с. 14. Комарницький І. М. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник / І. М. Комарницький, Г. О. Комарницька. – Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2016. – 424 с.
20. Кваша О. С. Ринок праці в Україні: аналіз сучасного стану та перспективи розвитку / Глобальні та національні проблеми економіки. – 2018. – Вип. 22. – С. 1074-1079 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/199.pdf>.
21. Кравець І. М. Інноваційний розвиток економіки та соціально-трудові відносини / І. М. Кравець // Економіка і суспільство. – 2017. – Вип. 11. – С. 389-394.
22. Лепетюха Н. В. Аналіз ринку праці України та виявлення основних тенденцій розвитку Харківської області / Н. В. Лепетюха, К. В. Баличева К.В. // Глобальні та національні проблеми економіки : електронне наукове фахове видання. – 2018. – Вип. 22. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/133.pdf>.
23. Матвейчук Л. О. Державне регулювання соціально-трудових відносин за умов розвитку інформаційного суспільства в Україні / Л. О. Матвейчук // Вісник НАДУ при Президентіві України. – 2018. – №1. – (Серія “Державне управління”). – С. 122-129.
24. Поплавська О. М. Глобальні тренди у соціально-трудовій сфері: вплив на зайнятість та оплату праці / О. М. Поплавська // Інфраструктура ринку. – 2018. – Вип. 16. – С. 158-163.
25. Ткачук В.А., Ланченко Є.О., Балан О.Д., Гаврилук І.П. Економіка праці й соціально-трудові відносини: навч. Посібник.-К.: НУБіП України, 2022.-616с.
26. Харчук С. А. Безробіття як одне з глобальних проблем світу та напрями його подолання / С. А. Харчук, І. С. Пенькна // Економіка та держава. – 2016. – № 7. – С. 71-76 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2016_7_15.
27. Чорна Н. Ринок праці України: сучасні виклики / Н. Чорна, Р. Чорний // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2020. – № 21. – Т. 1. – С. 64-73.
28. Швець В. Я. Аналіз моделей ринку праці: теоретичне та практичне значення / В. Я. Швець, Н. Ф. Єфремова, В. О. Галаганов // Економіка та держава. – 2015. – № 2 – С. 70-74 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2015_2_17.

Електронні ресурси:

1. <http://zakon.rada.gov.ua> – Законодавство України
2. <http://www.president.gov.ua> – Офіційне інтернет-представництво Президента України
3. <http://www.kmu.gov.ua> – Урядовий портал (Кабінет Міністрів України)
4. <https://mon.gov.ua/ua> – Міністерство освіти і науки України
5. <https://www.msp.gov.ua/> – Міністерство соціальної політики України
6. <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> – Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України
7. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
8. <http://lib.rada.gov.ua/static/about/welcome.html> – Бібліотека Верховної Ради України
9. <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/title4.php3> – Наукова бібліотека ім. М.Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка
10. <https://library.ukma.edu.ua/> – Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»

Он-лайн курси:

1. Економіка для всіх (https://courses.prometheus.org.ua/courses/NaUKMA/103/2015_T1/about)
2. What is Economics? (<https://www.udemy.com/course/ib-economics-exam-review-foundations-of-economics/>)